

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่คู่กันมาตลอด วัฒนธรรมเป็นมอ่เกิดของภาษา หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า ภาษาเป็นสื่อที่ใช้แสดงออกซึ่งวัฒนธรรม ภาษากับ วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้

เจ อาร์ แกลสตัน (J.R. Gladstone 1969 : 114) กล่าวว่า "ภาษากับวัฒนธรรมมีส่วนสัมพันธ์กันหลายประการ ภาษาเป็นผลผลิตของวัฒนธรรม ในขณะที่เดียวกันภาษาก็มีส่วนสร้างให้เห็นภาพของวัฒนธรรมนั้น"

เบตตี วอลเลซ รอบิเนตต์ (Betty Wallace Robinett 1978 : 143) กล่าวว่า "ภาษาเป็นเครื่องมือของสังคม และวิธีที่ภาษาถูกใช้จะสะท้อนให้เห็น ถึงวัฒนธรรมของสังคมนั้น"

เนื่องจากภาษาและวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ได้ จึงจำเป็น สำหรับนักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศ จะต้องเรียนเรื่องวัฒนธรรมของเจ้าของ ภาษาควบคู่ไปกับการเรียนภาษา เพราะความรู้ทางภาษาประการเดี่ยวย่อมไม่ เพียงพอสำหรับการสื่อสาร กิ่งที่ มยุรี สุขวิวัฒน์ (Mayuri Sukwiwat in Larry E. Smith, ed. 1981 : 216) เฮคเตอร์ แฮมเมอร์ลี (Hector Hammerly 1982 : 515) และ แคซี เจ เออร์วิง (Kathy J. Irving 1984 : 134) มีความเห็นพ้องกันว่า ความรู้ ความเข้าใจ เฉพาะการออกเสียง คำศัพท์ และไวยากรณ์ ไม่เพียงพอสำหรับการสื่อสาร แต่ต้องรู้เรื่องวัฒนธรรมเจ้าของ ภาษาด้วย มิฉะนั้นการสื่อสารอาจล้มเหลวได้ พร้อมทั้งนี้ มยุรี สุขวิวัฒน์ ยังได้ยก ตัวอย่างจากประสบการณ์ของตนเอง เมื่อไปประเทศอังกฤษครั้งแรกในฐานะนักเรียนทุนนั้น

เจ้าของภาษาชาวอังกฤษได้ถามว่า On which day of the week would you like to have your bath? แม้ว่าเธอสามารถแปลความหมายของคำถามออก แต่ไม่สามารถจะตอบได้ เพราะไม่เข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม อันเนื่องมาจาก อากาศของประเทศไทยและประเทศอังกฤษต่างกัน ดังนั้นนิสัยในการอาบน้ำของคนในประเทศทั้ง 2 ย่อมแตกต่างกันไปด้วย

เมื่อรู้ภาษาแต่ใช้สื่อสารไม่ได้ ก็ไม่บรรลุจุดประสงค์ในการเรียนภาษาต่างประเทศ เพราะจุดประสงค์ข้อหนึ่งในการเรียนภาษาต่างประเทศก็เพื่อใช้สื่อสาร ดังที่ ราชา ที นาสร์ (Raja T. Nasr 1979 : 155) กล่าวว่า

จุดประสงค์สำคัญในการเรียนภาษาต่างประเทศ คือสามารถสื่อสารความคิดและความหมายในภาษานั้นได้ และเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์นั้น ผู้เรียนต้องมีความรู้ในการใช้ภาษาที่ถูกต้อง เข้าใจสถานการณ์ที่ใช้ภาษา และเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

การเข้าใจวัฒนธรรมช่วยในการสื่อสารได้ เพราะวัฒนธรรมสื่อสารในตัวเองได้หลายวิธี และช่วยให้สมาชิกในสังคมสามารถสื่อสารกันได้ รวมไปถึงการใช้ภาษา จอห์น เจ กัมเปอร์ซ (John J. Gumperz 1965 : 84 cited by Betty W. Robinette 1978 : 50) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า "ยิ่งเรารู้มากเกี่ยวกับสังคมใด เราก็สามารถสื่อสารในสังคมนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น"

อย่างไรก็ดี การสื่อสารมิได้เป็นจุดประสงค์ประการเดียวของการเรียนภาษาต่างประเทศ ในหลักสูตรการเรียนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรมวิชาการ (2524 : 24) ได้ระบุจุดประสงค์ของวิชาภาษาอังกฤษไว้ 4 ข้อดังนี้

1. ให้มีการพัฒนาการในด้านความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารอย่างถูกต้องและเหมาะสมตามกาลเทศะ

2. เพื่อฝึกทักษะ การฟัง พูด อ่าน และเขียน ให้ใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน ในงานอาชีพ และการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ตามวัยและศักยภาพของผู้เรียน
3. ให้มีพัฒนาการในการอ่านและการฟัง เพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ และเพื่อพัฒนาความรู้สึกนึกคิด
4. เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในวัฒนธรรมของชนชาติ เจ้าของภาษา อันนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

มิเชล โบซู (Michel Beaujour, quoted in Genelle Morain 1970 : 60) ได้ให้คำจำกัดความจุดประสงค์ของการเรียนภาษาเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างชาติว่า "เป็นความเข้าใจที่แท้จริง เป็นความเข้าใจเพื่อที่จะได้ไม่เกลียดชังกัน ไม่เข้าใจผิดกัน"

การขาดความเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา อาจจะนำไปสู่การไม่เข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลหรือระหว่างชาติได้ ตัวอย่างเช่น ชาวลาตินอเมริกา มักจะพูดคุยกันอย่างใกล้ชิด ในขณะที่ชาวอเมริกันจะรักษาระยะให้ห่างพอสมควร จะรู้สึกอึดอัดเหมือนถูกรุกราน ชาวอเมริกันจึงดูเป็นคนที่ยึดมั่น ไม่เป็นมิตร ในความรู้สึกของชาวลาตินอเมริกา ในขณะที่เกี่ยวกับชาวอเมริกันจะรู้สึกรังเกียจเวลาที่ชาวลาตินอเมริกา มาพูดคุยด้วยใกล้ ๆ จนสัมผัสสลดหายใจกันได้ เพราะในวัฒนธรรมของอเมริกัน การหายใจรดกันถือเป็นการไม่สุภาพอย่างยิ่ง ชาวลาตินอเมริกาจึงเป็นคนที่ไม่สุภาพ หรือไม่มีมารยาทนักในความรู้สึกของชาวอเมริกัน

จากแนวคิดและตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น ได้ให้น้ำหนักความสำคัญในการสอนวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการสอนภาษาต่างประเทศยิ่งขึ้น ในประเทศไทยเรากฎหมายกำหนดให้เป็นภาษาต่างประเทศที่ได้รับความนิยมในการเรียนมาก โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา อาจกล่าวได้ว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาแทบทุกคนมีประสบการณ์ในการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศมาแล้ว ดังนั้นครูสอนภาษาอังกฤษจึงต้องตระหนัก

ถึงบทบาทความสำคัญในการสอนวัฒนธรรมในห้องเรียนเช่นเดียวกัน พัทน์ น้อยแสงศรี
(2528 : 76) ได้เสนอไว้ว่า

ครูภาษาอังกฤษต้องเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษาอังกฤษและวัฒนธรรม
ของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี นักเรียนจะไม่สามารถเรียนภาษา
อังกฤษได้อย่างถูกต้อง ถ้านักเรียนไม่เข้าใจความหมายต่าง ๆ ทางด้าน
วัฒนธรรม เพราะว่าคุณค่าความหมายต่าง ๆ ที่แสดงออกมาในภาษาหนึ่ง ๆ นั้น
ส่วนมากแล้วเป็นไปในทางวัฒนธรรม ไม่ว่าใครก็ตามจะไม่เข้าใจภาษาใด
อย่างถ่องแท้ ถ้าไม่เข้าใจความหมายทางวัฒนธรรมที่แสดงออกมาทางภาษา

อย่างไรก็ตาม การสอนวัฒนธรรมนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย เฮคเตอร์ แฮมเมอร์ลี
(Hector Hammerly 1982 : 515) กล่าวว่า "ดีจากการออกเสียงแล้ว
วัฒนธรรมเป็นจุดอ่อนที่สุดในการสอนภาษาที่สอง ดังนั้นการสอนวัฒนธรรมจึงควรได้
มีการวางแผนการสอน และประเมินผลอย่างระมัดระวัง เท่า ๆ กับการสอนภาษา"

โฮเวอร์ค แอล นอสแทรนค์ (Howard L. Nostrand 1966 : 43,
quoted in Robert C. Lafayette 1978 : 82) ได้พูดถึงการสอนวัฒนธรรม
ไว้ว่า

จุดอ่อนที่สุดในการสอนภาษา คือ การสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม
ของเจ้าของภาษา ถ้าครูสอนภาษาครั้นถึงความจริงนี้ ก็น่าจะทำอะไร
สักอย่างเกี่ยวกับเรื่องนี้ เพราะครูสอนภาษามีโอกาสดีที่สุดในวงการศึกษา
ปัจจุบันที่จะให้นักเรียนเข้าใจถึงวัฒนธรรมเจ้าของภาษาได้ และเพราะว่าคุณค่า
เข้าใจนี้เป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งทุกวันนี้

การสอนวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน และซับซ้อน ดังนั้นครูที่สอน
ภาษาต่างประเทศจึงต้องวางแผนการสอนอย่างรอบคอบในการหาวิธีสอน เนื้อหา มทเรียน
และการจัดกิจกรรมที่จะเป็นการเสริมความรู้ด้านวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาให้แก่ผู้เรียน

สำหรับแนวการสอนวัฒนธรรมนั้น ได้มีผู้เสนอวิธีไว้มากมายหลายคน เช่น จี อาร์ ทักเกอร์ และ คัมบลิว อี แลมเบอร์ท (G.R. Tucker and W.E. Lambert 1973 : 248 - 249) ได้เสนอว่า ผู้สอนภาษาควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ วัฒนธรรมของเจ้าของภาษาในทุกระดับชั้นของการเรียน สำหรับการจัดการเรียน การสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรมของเจ้าของภาษา อาจทำได้ 2 วิธีคือ

1. จัดโปรแกรมการเรียนการสอนในค่านวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาไปพร้อม ๆ กับการเรียนภาษา
2. จัดระบบการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา (ก่อนที่จะมีการเรียนการสอนภาษาจริง ๆ) เช่น ในค่านเกี่ยวกับประชาชน ค่านิยมของเจ้าของภาษา

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยในปัจจุบัน แม้ว่าจะมีแนวโน้ม เน้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร นักเรียนใช้เวลาเรียนภาษาอังกฤษในโรงเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาตอนปลายจนจบชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายเป็นเวลาประมาณ 6 - 8 ปี และบางคนเรียนต่อในระดับ จุคมศึกษาอีก 4 ปี ด้วยระยะเวลาที่นานเพียงนี้ สมควรที่จะใช้ภาษาอังกฤษใน การสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในความเป็นจริงนักเรียนไม่สามารถใช้ภาษา อังกฤษในการสื่อสารและมีความเข้าใจได้ความที่ควรจะเป็น การขาดความสามารถ ในการสื่อสารของนักเรียนสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษใน ประเทศไทยที่ไม่ได้ผล (Nipa Chantraned 1986 : 87) วิธีการเรียนการ สอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยจึงต้องมีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

วิธีการสอนภาษาอังกฤษโดยสอดคล้องกับความรูทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา เข้าไปด้วยนั้น น่าจะเป็นวิธีที่ทำให้บรรลุจุดประสงค์ในการเรียนภาษาอังกฤษตามที่ระบุ ไว้ในหลักสูตร มีผู้เคยทำการศึกษาเกี่ยวกับการสอนวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาใน ห้องเรียนภาษา และได้ผลออกมาเป็นที่พอใจ ดังนี้

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยสอดแทรก ความรู้ทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาเข้าไว้ด้วย ของ ฮิลเดการ์ท บาลส์ (Hildegard Bals 1968 : 144, cited by Genelle Morain 1970 : 62) เอเวอร์ลีน วิลเลียมส์ บราวเคอร์ (Everlene Williams Browder 1983 : 3495 - 6 a) และ สุพรรณวิภา วัฒนบุษย์ (2523 : 58) ได้ข้อสรุปที่สอดคล้องกัน ว่า การสอนภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ที่มีการสอดแทรกวัฒนธรรมของ เจ้าของภาษาเข้าไว้ด้วย จะช่วยให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อภาษา และมีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนภาษาสูงขึ้น

จากงานผลการวิจัยเหล่านี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาวิธีการสอน ภาษาอังกฤษ โดยสอดแทรกเนื้อหาและกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา เพื่อหาข้อสรุปว่า จะมีผลต่อทัศนคติของนักเรียนในการเรียนภาษาอังกฤษ และต่อ สัมฤทธิ์ผลในการเรียนอย่างไร และจะได้นำเสนอเป็นแนวทางในการปรับปรุงวิธี การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการสอดแทรกและไม่สอดแทรกเนื้อหา และกิจกรรมทาง วัฒนธรรมของเจ้าของภาษา
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการสอดแทรกเนื้อหาและกิจกรรมทางวัฒนธรรมของ เจ้าของภาษาก่อนและหลังการทดลอง

สัมมนาวิชาการวิจัย

1. จากผลการวิจัยของ สุพรรณวิภา วัฒนบุญย์ (2523 : 58) ซึ่งได้ทดลองเปรียบเทียบการสอนแบบเสริมวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา กับการสอนภาษาอังกฤษแบบธรรมดา ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนบ้านบางใหญ่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 58 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนภาษาอังกฤษของกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการสอนแบบเสริมวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนแบบธรรมดา ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ดังนี้

สัมฤทธิ์ผลในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการสอดแทรกเนื้อหาและกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยไม่มี การสอดแทรกเนื้อหาและกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

2. จากผลการวิจัยของ เอเวอร์ลีน วิลเลียมส์ บราวเคอร์

(Everlene Williams Browder 1983 : 3495 - 6 a) ที่ทดลองกับนักเรียนที่เรียนภาษาสเปนเป็นภาษาต่างประเทศ จำนวน 60 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองเรียนด้วยการสอนแบบเสริมเนื้อหาทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา กับกลุ่มควบคุมเรียนตามหลักสูตรปกติ พบว่า ทักษะของนักเรียนกลุ่มทดลองที่วิชาภาษาสเปนดีขึ้นหลังการทดลอง ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานดังนี้

ทักษะที่ต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการสอดแทรกเนื้อหาและกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาสูงขึ้นกว่าเดิมหลังการทดลอง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งกำลังศึกษาในภาคเรียนที่สอง ประจำปีการศึกษา 2529

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่ คนเราได้รับ อันแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ ทัศนคติที่แสดงออกในลักษณะพึงพอใจ เห็นด้วยชอบ ทัศนคติที่แสดงออกในลักษณะไม่พอใจ ไม่เห็นด้วย และทัศนคติแบบกลาง ๆ คือรู้สึกเฉย ๆ

ทัศนคติในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มทดลองที่มีต่อวิชาภาษาอังกฤษ โดยวัดก่อนและหลังการทดลองสอน

สัมฤทธิ์ผลในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ หมายถึง ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการทดสอบภายหลังการทดลองสอนได้สิ้นสุดลง

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีดำเนินชีวิตของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งครอบคลุมถึงการใช้ภาษา การทำมาหาเลี้ยงชีพ การศึกษา ประเพณี การแต่งกาย กิริยามารยาท รวมไปถึงอาหารการกิน และท่าทางการสื่อสารต่าง ๆ

วัฒนธรรมของเจ้าของภาษา หมายถึง วัฒนธรรมของชนชาติที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาประจำชาติ ในที่นี้หมายถึง ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา

การเรียนแบบสอกลแทรกเนื้อหาและกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา หมายถึง การเรียนการสอนที่ใช้กันในปัจจุบัน คือ การสอนเสียง คัพท์ โครงสร้าง และฝึกการใช้ภาษาทางทักษะ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ในรูปของการจัดกิจกรรมและ

การทำแบบฝึกหัด โดยมีการสอดแทรกความรู้ทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาไว้ใน
เนื้อหาที่เรียน และกิจกรรมที่จัดขึ้น

การเรียนแบบไม่สอดแทรกเนื้อหาและกิจกรรมทางวัฒนธรรมของเจ้าของ
ภาษา หมายถึง การเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ใช้ในปัจจุบัน คือ การสอนเสียง
ศัพท์ โครงสร้าง การทำแบบฝึกหัด และมีกิจกรรมที่ฝึกผ่านทักษะทั้งสี่ คือ ฟัง พูด
อ่าน เขียน โดยไม่มีการสอดแทรกความรู้ทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาไว้ใน
เนื้อหา หรือกิจกรรมที่จัดขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้บริหาร และผู้จัดทำหลักสูตรในการนำเอาเนื้อหา
และกิจกรรมทางวัฒนธรรมไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร คำราเรียน และการจัด
การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษในการปรับปรุงการเรียน
การสอน โดยนำเนื้อหาและกิจกรรมทางวัฒนธรรมมาใช้ในการสอนภาษาอังกฤษ
ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการนำวัฒนธรรมของ
เจ้าของภาษามาใช้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย